

Vrijdag 4 februari 1916 – ochtendeditie

Te Antwerpen is sedert woensdag de controle op inkomende en uitgaande schepen zeer versterkt. De schepen worden lange tijd opgehouden. Zo kwamen de passagiersboten Telegraaf (van Rotterdam op Antwerpen) beide dagen met veel vertraging te Hansweert aan. De reden van het verscherpt onderzoek kan men niet te weten komen.

Vrijdag 4 februari 1916 – avondeditie

Ter dood veroordeling in België.

Onze correspondent schrijft uit Brussel dat daar op 2 februari het volgende werd aangeplakt.

Bij vonnis van de rechtbank te velde is de gewezen Belgische soldaat Paul Lodewijk Mertens, uit Lier, bij Antwerpen, wegens spionage ter dood veroordeeld.

Mertens heeft schetsen gemaakt van door de Duitsers versterkte punten in de sector Lier van de vesting Antwerpen; vervolgens heeft hij gepoogd deze tekeningen naar Holland te brengen, benevens inlichtingen betreffende verdedigingswerken van een brug, met het doel al deze inlichtingen ter beschikking van de vijand te stellen.

Hij werd gearresteerd op het ogenblik dat hij probeerde over de grenzen te komen.

De veroordeelde is op 25 januari 1916 te Hasselt gefusilleerd.

Uit het Etappegebied.

Onze correspondent te Brussel schrijft:

Dezer dagen zijn te Gent verschillende bekendmakingen verschenen, waaronder de volgende vermelding verdienen.

De burgemeester van Ledeberg heeft een brief doen aanplakken, welke hij ontving van de etappecommandant, deze luidt:

“Op 24 januari, bij gelegenheid van het arresteren van arbeiders, zijn er opstootjes ontstaan, welke geen karakter van kalmte droegen (sic!). Drie personen zijn in hechtenis genomen en wachten hun veroordeling af. Ik behoud mij het recht voor, na de rechtszaak, de gemeente Ledeberg een straf op te leggen en verwittig u dat voor het geval dergelijke feiten zich zouden herhalen, ik u streng zou straffen, evenals de gemeentesecretaris en de gemeente.”

Derhalve verzoekt de burgemeester de bevolking om de orde niet meer te verstoren. Alle samenscholingen zijn verboden. Hij spoort de inwoners aan om, wanneer arrestaties plaats vinden, hun woning niet te verlaten, opdat zij geen aanleiding geven tot boeten, in dit ogenblik waar de werken van onderstand zoveel opoffering in geld eisen. De burgemeester herinnert nogmaals aan de verordeningen over het duiven houden en de strenge straffen, die de overtredders bedreigen. Hij eindigt met de overtuiging uit te spreken, op het gezond verstand der bevolking te mogen rekenen.

Een ander aanplakbiljet te Gent luidt als volgt:

Men schrijft uit Limburg: Op 9 november 1915 werd bij Kanne een troepje personen in hechtenis genomen, welke poogden aan de waakzaamheid der Duitse wachten te ontsnappen en onopgemerkt en zonder paspoort naar Nederland te gaan. In het geheel waren het tien personen, welke uit Luik en omstreken kwamen. Een dezer is gestraft met twee maanden gevangenis wegens poging om zonder

paspoort en met brieven de grenzen te overschrijden. Twee Belgen van dienstplichtige leeftijd, die klaarblijkelijk beproefden het leger te bereiken, zijn gevangen naar Duitsland gevoerd. Twee vrouwen zijn elk tot twee maanden gevangenisstraf veroordeeld. Drie anderen zijn door de krijgsraad tot gevangenisstraf veroordeeld, hetzij wegens het vervalsen van identiteitspapieren, hetzij omdat zij, tegen het bevel van de gouverneur-generaal in, Belgische en Franse onderdanen niet waren komen aangeven. Deze drie personen zullen, na afloop van hun straf, als krijgsgevangenen beschouwd worden, daar zij van dienstplichtige leeftijd, respectievelijk soldaten zijn.

Ten slotte mag vermeld worden, dat een besluit van de opperbevelhebber hertog Albrecht van Wurtemberg het moratorium in het etappegebied tot 31 maart is komen verlengen.

Men meldde ons gisteren uit Maastricht:

De Belgisch-Limburgse grenzen zijn sedert hedenmorgen geheel voor het verkeer gesloten, zowel voor personen als voor voertuigen. Dagelijks gaan wagens, volgeladen met broden, waarvoor toestemming gegeven is, naar de grenzen en daar worden ze overgeladen om naar Belgische grensgemeenten te worden vervoerd. Nadat hedenmorgen nog enkele wagenladingen over de grens waren gegaan, moest al het brood, dat er kwam, weer terug. Naar men ons verzekerde, was het meer dan 100.000 kilo. De bakkers, die nu met al dat brood blijven zitten, dat te veel is voor het dagelijks verbruik in de gemeente, hebben hedenavond een vergadering belegd en zijn overeen gekomen om, wanneer morgenmiddag de grenzen niet open zijn, het brood tegen goedkopere prijs in hun winkels te verkopen.

Dood en leven van Pieter Daens (KVdW).

23 januari.

Ik ben van nature een zeer lichtgelovig mens: daarom heb ik aan mezelf achterdocht als eerste levensregel opgelegd. - Verleden week, dag op dag, lees ik in de Brusselse bladen dat Pieter Daens gestorven was. Mijn eerste gevoel was er een van spijt: Pieter Daens was niet alleen een der meest typische, hij was tevens een der sympathiekste onzer kamerleden. Ik wist dat hij sedert jaren op een gegeven tijd een waterkuur ging doen te Sleidinge bij Gent, want Daens geloofde evenzeer in de hydrotherapie als in het goed recht der flaminganten en in de toekomst der christendemocratie. Was hem dit jaar de kuur allicht ontzegd (Sleidinge ligt niet zo heel ver van het vuur), en was hij aan de gedwongen onthouding bezweken? Hoe het zij, mijn leedwezen was zo groot, - zo groot, dat het mij argwaan inboezemen ging ...

Toen wist ik natuurlijk nog niet, dat daar reden toe was. Maar dacht eraan, dat, nog zo lang niet geleden, ook prof. Brants, van Leuven, voor overleden werd verklaard, en het genoeg mocht smaken, zelf in dit blad zijn voorbarige necrologie te lezen: het bericht van zijn dood berustte op een vergissing, - die trouwens niemand betreurde, behalve misschien de al te haastige necrologen, en allerminst prof. Brants.

Hoe mijn vingers dan ook jeukten, u Pieter Daens te beschrijven, zoals ik onmeedogend met bekende maar dode Belgen pleeg te doen: ik aarzelde. Tot ik daar in de N. R. C. en in een particulier telegram uit Havre, zie staan, dat Pieter Daens inderdaad het aardse met het onaardse heeft verwisseld. - Ditmaal wierp ik alle twijfel met afschuw van mij af: Havre, dat is immers dé Belgische politiek, de enige, de onvervalste, waar wij niet dan met weemoed aan terugdenken, en waarover te mogen schrijven met de vroegere impertinentie, met Belgische onafhankelijkheid, onbescheidenheid,

een der zeldzaamste geneugten is, die men zich tegenwoordig voor een journalist in Brussel denken kan. Havre kon in mijn opvatting niet jokken: daar was het te officieel voor. Ik greep dan ook met hongerdolheid op mijn best versneden pen, en legde deze niet neer, dan nadat ik Pieter Daens zijn paspoort voor de eeuwigheid had meegegeven.

Helaas, nauwelijks was ik hiermee klaar, of ik verneem van een vriend, dat Daens ten minste even levend is als ik. 's Anderendaags melden de Belgische bladen hetzelfde. En daareven zou ik de genadeslag krijgen: ook de N. R. C. meldt dat haar correspondent te Havre, in wie al mijn betrouwen berustte en die mijn argwaan had weten te overwinnen, zich vergist heeft. Maar dat Pieter, zijn broer, wel degelijk zijn aards bestaan niet opgegeven had, daar durfde ik nu niet meer aan twijfelen ...

Voor Pieter Daens zelf was dit één verheugenis. Maar ... mijn opstel dan over zijn overlijden: zou ik mij al die moeite voor niets gegeven hebben? - Toen kwam ineens een anekdote door mijn geheugen spelen, die u misschien vermaken zal en die mijn situatie op niet onaardige wijze redden kwam.

Gij moet weten, er was eens een Vlaams dichter, en die hield zielsinnig van een ander Vlaams dichter. Was dezès vriendschap minder vurig? Ik weet het niet.

Ik weet alleen, dat de eerste zijn hersenen uitwong om het bewijs te bedenken, dat zijn vriend tot op de bodem van zijn bewustzijn moest overtuigen, hoe diep hij hem was verknocht. En op zekere dag had hij het gevonden. Hij ging naar zijn vriend toe; hij haalde een zwart omrand papier uit zijn zak; hij reikte het de weerspanning veronderstelde toe, en sprak: "Ziehier, mijn vriend, in welke voege ik over u schrijven zou, indien gij per malheur moest komen te

overlijden". De vriend las: het stuk was zo aandoenlijk, dat hij zijn tranen over de eigen, helaas verleden, voortreffelijkheden (want zij waren als dusdanig aangegeven) niet weerhouden kon. Zij vielen in elkaars armen; wellicht liggen zij er nog in ...

Ik heb de eer niet, de vriend van Pieter Daens te zijn. Maar ik heb zonder overigens de minste verblinding, voor hem veel sympathie, die men tussen de regels van mijn necrologie kon lezen. Gij zelf trouwens wilt misschien wel iets meer vernemen over de man, waar dezer dagen al deze inkt voor vergoten werd. Ziehier dan wat ik onder andere schreef:

'Ik zie hem nog de Kamer binnenkomen, steeds onder de allereersten, steeds trouw op post. Voor het middaguur heeft hij zijn woonplaats Aalst verlaten; hij heeft plaats genomen in een derdeklasse wagen, na de conducteur, en de kaartjesknipper, en de machinist, en de werklui aan het spoor gevraagd te hebben of zij over niets te klagen hadden en of hij geen loonsverhoging voor hen aanvragen zou; in de wagen heeft hij onmiddellijk een gesprek aangeknoopt met de reizigers, die hij doorgaans allen kent: werklui en mindere bedienden, die hij vooral 's avonds aanklampt, bij de terugtocht en in de boemeltrein, welke hij met opzet neemt omdat hij doorgaans vele arbeiders, meest grondwerkers, vervoert, zijn trouwste adepten, en die hij bespreekt, en die hij uitluistert met de ijver van de oprechte apostel, welke hij was. Te Brussel is hij uitgestapt: nu ziet men hem, als in gedachten verslonden, de bolhoed op de neus, zodat de lage kaalheid van de gebochelde schedel er achteraan als een kin uithangt; het gelaat grimmig en de schouders naar voren als van wie het rammen gewoon is. Op de sukkelstap van zijn korte gestalte en in de flodderbroek met doorgeduwde knieën, naar het parlamentsgebouw wandelen, terwijl zijn tengere en bleke grijsaardshanden de dikke dossiers aan de borst drukken, die hem nooit verlaten. Aan de ingang groet hij zeer beleefd de twee

schildwachten en, binnen, de preutse bodes met de dikke halsketting, die hem behandelen met deferente intimiteit. Nu treedt hij de zaal binnen, waartoe hij zich een houding heeft gekozen (wat trouwens zo goed als alle kamerleden doen) van het diepst geabsorbeerde denken, alsof hij opdracht gekregen had, nu eens en voor altijd het wereldraadsel op te lossen en dit hem noch rust noch duur laat. Verstrooid slap drukt hij de hand der collega's, die hij voorbij komt, en gaat zitten op zijn plaats: heel vooraan, vlak onder de liberalen. De andere vertegenwoordiger der Christendemocraten, de priester Fonteyne, - buikige namaak, en in het verkleinde, van Hugo Verriest - komt het ordewoord opnemen; Pieter Daens geeft het met nonchalante ingetogenheid en iets als terughoudendheid: men ziet wel dat hij niet zo heel veel vertrouwen heeft in zijn medestrijder, gewoon als hij is, zelf en alleen de zaakjes der partij en vooral der partijgenoten te beredderen. En misschien denkt hij daarbij aan die andere christendemocratische volksvertegenwoordiger, die eveneens priester was: aan zijn broeder Adolf, en valt de vergelijking niet ten voordele van de heer Fonteyne uit.

De heer Fonteyne heeft inderdaad maar heel weinig dat hem op pastoor Daens zou kunnen doen gelijken. Als politiek verslaggever heb ik de pastoor in de kamer niet mogen kennen. Ik weet er echter genoeg van, om te bekennen dat ook zijn broer en trouwe schildknaap niet zo heel veel van hem heeft. Pastoor Daens is, ge weet het, een der meest opzienbarende persoonlijkheden der Belgische kamer geweest; niet alleen om de stoute nieuwheid van zijn inzichten, die de rechterzijde, en meer bepaald zijn boezemvijand, de heer Woeste, schrik op het lijf joegen: veel meer misschien nog om de magistrale wijze, waarop hij ze wist te verdedigen. Echte volksmenner, in de verheven betekenis van het woord, was hij tevens een debater, waarvan de kracht geenszins

sluwheid uitsloot, en wiens moed soms de grenzen van het tragische nader kwamen. Zijn geschillen met zijn bisschop, monseigneur Stillemans, nu ook juist geen kat om zonder handschoenen aan te pakken, en trouwens evenzeer als de weerspannige pastoor, een imponerend potig figuur, zouden een geniaal dramaturg waard zijn, en ik kan er niet aan denken, zonder ze mij voor te stellen op het toneel, - wat trouwens wel kan liggen aan het enigszins theatrale van het geval, iets waar priester Daens nu juist niet bang voor was ...

Helaas, van dit alles vond men bij Pieter Daens niet veel terug: alleen dezelfde haat tegen Woeste, die er wel een beetje bang voor was; en verder een even groot geloof in, een even grote verkleefdheid aan de christendemocratie en aan haar aanhangers. Eerlijk daarenboven, gelijk men het zelden is in de politiek, en zo getrouw aan zijn beginselen, dat men er zich over verbaasde. Zo sprak hij in het openbaar nooit één woord Frans, ook niet als men hem in die taal aansprak, en ik herinner mij de verbluftheid, gevolgd door een schaterlach, toen hij, één maal in de kamer op ik weet niet welke vraag "non" antwoordde. Hetzelfde kon gelden voor zijn godsdienstige overtuigingen: deze socialist (hij was het in de praktische zin, al wilde hij het niet bekennen) vergat nooit dat hij katholiek was, en bewees het onder meer, toen hij tegen de neutrale school optrad.

Die dag is er een grote geweest in zijn parlementaire carrière, al was het maar omdat men die dag naar hem geluisterd heeft. Want dat was het grote verdriet in het leven van Pieter Daens: de kamer wilde nooit naar hem luisteren. Daens kwam aan het woord: onmiddellijk begon het in de zaal te gonzen van particuliere gesprekken. Daens protesteerde, sloeg de armen in de lucht: onmiddellijk begon de Kamer te lachen, terwijl de heer Woeste hem grinnikend bezag. Woedend dan liep het moedige oude mannetje naar de tribuun, snauwde in het gehuil de voorzitter toe, schold op de kamer, die het

luider en luider uitproestte; soms trachtte men op de socialistische banken tussen te komen: het hielp doorgaans heel weinig; en de onhoorbare redenaar, wiens stem het gejoel onmogelijk te boven kon, kruiste in arren moede, na voldoende bewijzen van verontwaardiging, zijn armen Napoleontisch over zijn borst, om eindelijk onverrichter zake en met de duidelijkste tekenen der ontmoediging, weer zijn plaats te bereiken. Hetgeen hem niet belette, bij de eerste gelegenheid volijverig te herbeginnen ...

Het dient gezegd: zo de kamer zich voor de heer Daens als redenaar niet zo heel vriendelijk toonde, bij zijn welsprekendheid verloor zij niet veel. Oprecht als geen, vol goede bedoelingen, gingen de politieke inzichten van Pieter Daens niet diep, en geenszins gepaard met filosofische bijgedachten. Hij was, eenvoudig, een idealist vol praktische zin: veel minder een zeldzaamheid dan men soms denken kon. En dat bleek ook uit wat hij zegde of schreef: steeds dezelfde verontwaardiging voor wat hem wantoestanden toeschenen, zonder dat hij die toestanden veel verder ging zoeken dan onder het mindere personeel van het spoor of van de openbare werken, zonder dat hij vooral enig diepergaand middel inzag tot verbetering dan, bv., loonsverhoging. Heel zijn overig geestelijk bezit bestond uit enige gemakkelijke gemeenplaatsen, zodat men waarlijk niet al te zeer aan kwade wil moet denken, zo de kamer hem niet altijd ontzag of zelfs maar met barmhartigheid behandelde ...

Met dat al was Pieter Daens één der braafste mensen die er op aarde lopen, en, al bezat hij de begaafdheden niet van dezen die hem en zijn familie vervolgd hebben en zelfs gebroodroofd om overtuigingen, die eerlijk en eerbiedwaardig waren, hij had een beter hart dan zij en een edeler ziel. Daar wordt men weliswaar geen gezaghebbend kamerlid mee. Maar het kan ertoe meehelpen, in vrede te sterven. Moge Pieter Daens het hebben ondervonden ...”

Pieter Daens heeft het gelukkig niet ondervonden, en ik verheug er mij in. Maar het doet niets af van mijn zekerheid, dat het hem aldus vergaan zal ... veel later, en liefst zo laat mogelijk.